

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ข้าว เป็นพืชเศรษฐกิจ และเป็นสินค้าที่ส่งออกสำคัญของประเทศไทย แม้ว่าในปัจจุบันข้าวไม่ได้เป็นสินค้าที่สร้างรายได้ให้กับประเทศเป็นอันดับหนึ่งเหมือนเช่นในอดีตก็ตาม และในปัจจุบันการส่งออกข้าวของประเทศไทยได้ประสบภาวะการแข่งขันมากโดยเฉพาะตลาดข้าวที่มีคุณภาพต่ำ เนื่องมาจากความต้องการข้าวในตลาดโลกนั้นลดลงมาก เพราะประเทศผู้นำเข้าบางประเทศเร่งการพัฒนาเพื่อทดแทนการนำเข้า และประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมที่มีเป้าหมายระยะยาวคือการที่ได้ผลิตสินค้าทางด้านเกษตรให้พอเพียงกับความต้องการ การบริโภคของประชาชนในประเทศและส่วนที่เหลือจากการบริโภคก็จะทำการส่งออกเพื่อที่เงินตราจะได้ไหลเข้าประเทศ ปัจจุบันผู้ผลิตข้าวรายอื่นหรือประเทศที่เคยซื้อข้าวจากไทยก็สามารถทำการพัฒนาจนส่งออกข้าวเองได้ เพราะฉะนั้นจึงทำให้การแข่งขันของตลาดข้าวในตลาดโลกจึงมีการแข่งขันที่รุนแรง และบางประเทศสามารถแปรสภาพจากการเป็นผู้นำเข้าให้กลายเป็นผู้ส่งออกข้าวที่มีความสำคัญ เช่น ประเทศเวียดนาม ซึ่งเวียดนามจะได้เปรียบกว่าในเรื่องของราคา เนื่องมาจากต้นทุนการผลิตของประเทศเวียดนามนั้นมีราคาต้นทุนที่ต่ำกว่าประเทศไทย จึงทำให้ประเทศไทยประสบปัญหาภาวะราคาข้าวในประเทศตกต่ำมาก เนื่องมาจากประเทศผู้นำเข้าข้าวที่มีคุณภาพต่ำจากไทยหันไปนำเข้าจากประเทศเวียดนามและประเทศสหรัฐ และ เวียดนามแทนเพราะมีราคาถูกกว่า นอกจากนี้ประเทศไทยได้มีการผลิตข้าว 2 ประเภท คือ ข้าวนาปี และข้าวนาปล้ง ตลาดนานาชาติของข้าว ได้ทำการแบ่งข้าวออกเป็น 3 ประเภท คือ ตลาดสำหรับข้าวมาตรฐานสูง ตลาดสำหรับข้าวมาตรฐานปานกลาง มาตรฐานต่ำ และลูกค้าที่ทำการซื้อข้าวก็จะแตกต่างกันไปตามมาตรฐานในการซื้อข้าว

ตาราง 1.1 แสดงการนำเข้าข้าวไทยในต่างประเทศ

หน่วย : บาท

ประเทศ	ปี			
	2010	2011	2012	2013(กุมภาพันธ์)
ไนจีเรีย	1,399,805.58	1,549,964.02	1,270,956.98	18,781.00
แอฟริกาใต้	582,618.75	561,200.01	368,666.61	56,197.73
เบนิน	466,176.21	202,039.53	365,963.00	114,653.90
อเมริกา	393,051.00	397,499.36	368,271.00	66,011.02
เซเนกัล	274,727.47	238,306.00	82,654.00	31,182.23
จีน	286,105.22	267,846.47	143,082.00	35,893.33
อิรัก	502,856.09	627,300.43	844,991.34	168,337.00
ญี่ปุ่น	283,674.94	307,986.19	194,172.00	45,165.40
ฮ่องกง	221,047.04	224,547.31	169,946.00	169,946.00
ฟิลิปปิน	577,380.46	186,402.93	3,376.00	26.00
อื่นๆ	3,589,755.89	5,534,982.00	2,749,681.08	450,379.85
รวม	9,164,568.65	10,666,120.20	6,954,521.00	1,050,559.00

ที่มา: กรมการค้าต่างประเทศ

จากตารางที่ 1 การยกเลิกกำแพงภาษีและลดอุปสรรคทางการค้าสินค้าเกษตร ภายใต้การเปิดตลาดสินค้าเกษตร หลังการรวมกลุ่มเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) แล้ว ในภาพรวมจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการใช้ฐานการผลิตเดียวกัน การขยายการส่งออก และโอกาสทางการค้าสินค้าเกษตรและบริการ เนื่องจากอาเซียนจัดเป็นตลาดใหญ่ ทั้งยังเป็นยุทธศาสตร์เศรษฐกิจที่สำคัญ และได้รับความสนใจจากประเทศคู่ค้า และความตกลงเปิดการค้าเสรี (FTA) เหล่านี้ส่งผลให้อาเซียนมีอำนาจต่อรองในเวทีระดับโลก ทั้งเวที องค์การการค้าโลก (WTO) หรือการรวมกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (APEC) และที่สำคัญการรวมกลุ่มนี้ยังได้ช่วยยกระดับความเป็นอยู่ประชาชนในประเทศสมาชิกอาเซียน จากการศึกษาพบว่า การรวมกลุ่มอาเซียนจะทำให้อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของสมาชิกอาเซียนเพิ่มขึ้นและเพิ่มรายได้ที่แท้จริงแม้ว่าการเปิดตลาดภายใต้กรอบอาเซียนจะสร้างประโยชน์ให้กับภาคการส่งออก แต่ก็ไม่สามารถปฏิเสธได้เช่นกันว่า การเปิดประตูสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในครั้งนี้อาจส่งผลกระทบต่อสินค้าภายในประเทศได้เช่นเดียวกัน ประเทศไทยในฐานะที่เป็นประเทศผู้ส่งออกข้าวอันดับหนึ่งของโลก มีความคาดหวังการเปิดเสรีประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะทำให้ภาคนำเข้าข้าวของตลาดอาเซียนลดลงซึ่งจะช่วยเปิดตลาด

ส่งออกข้าวไทยไปยังกลุ่มประเทศอาเซียนให้ได้มากขึ้น แต่ที่แท้จริงแล้ว การลดภาษีนำเข้าข้าวของประเทศสมาชิกอาเซียน ไม่ว่าจะเป็นอินโดนีเซีย, มาเลเซีย, และฟิลิปปินส์ ต่างกำหนดให้สินค้าข้าวอยู่ในรายการสินค้าที่มีความอ่อนไหวสูง รวมทั้งมีการใช้มาตรการที่มีใช้ภายในการนำเข้าข้าวด้วย นอกจากนี้แล้วข้าวไทยยังจะต้องเผชิญกับการแข่งขันในด้านราคากับประเทศคู่แข่งในอาเซียนด้วยตนเอง เช่น เวียดนาม กัมพูชา และในอนาคตอาจจะเป็นประเทศพม่า ซึ่งมีต้นทุนในการผลิตข้าวต่ำกว่าประเทศไทย ส่งผลให้ส่วนแบ่งการตลาดของการส่งออกข้าวไทยในอาเซียนปรับลดลง โดยผลศึกษาตลาดข้าวอาเซียน พบว่าการส่งออกข้าวเวียดนามกับข้าวไทยในตลาดอาเซียนปรากฏข้าวไทยมีอัตราการขยายตัวลดลงเมื่อเทียบกับข้าวเวียดนาม นับตั้งแต่ปี 2548 เวียดนามส่งออกข้าวไปยังตลาดอาเซียนมีการขยายตัว ขณะที่ไทยมีอัตราการขยายตัวเพียงเล็กน้อย แม้ว่าข้าวไทยจะมีขอดการส่งออกข้าวในตลาดอาเซียนเพิ่มขึ้น แต่ยังไม่สามารถแย่งส่วนแบ่งตลาดข้าวจากจากประเทศคู่แข่งได้และสาเหตุสาเหตุที่ทำให้ต้นทุนข้าวไทยสูงกว่าข้าวเวียดนามอาจจะมาจากนโยบายของรัฐบาล เช่น การรับจำนำข้าวสูงกว่าราคาตลาดโลก ซึ่งจัดเป็นการอุดหนุนชาวนาโดยตรง ส่งผลให้ข้าวไทยไม่สามารถแข่งขันในตลาดอาเซียนได้จากการเปิดประชาคมอาเซียนทำให้เกษตรกรผู้ค้าต้องมีการปรับตัวในการค้าและการผลิต ทั้งในด้าน ปริมาณของผลผลิต ราคา คุณภาพของข้าว

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาถึงลักษณะของตลาดข้าว ในเขต อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
- 2) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของผู้ประกอบการโรงสีข้าวเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในเขต อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

1.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

- 1) ทำให้ทราบถึงลักษณะของตลาดข้าว ว่ามีลักษณะของตลาดเป็นตลาดลักษณะแบบใดเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในเขต อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
- 2) ทำให้ทราบถึงการปรับตัวของกลุ่มผู้ประกอบการโรงสีข้าว สามารถที่จะนำเอาข้อมูลนี้ไปเป็นข้อมูลในการแก้ไขและวางแผนถึงวิธีการปรับตัว เพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษากลุ่มผู้ประกอบการโรงสีข้าวในเขต อ.เมือง จังหวัดลำพูน

1.5 นิยามศัพท์

เศรษฐกิจอาเซียน (AEC) หมายถึง การรวมตัวกันของประเทศสมาชิกอาเซียนเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองกับคู่ค้า และเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจระดับโลก รวมถึงมีการยกเว้นภาษีสินค้าบางชนิดให้กับประเทศสมาชิก ส่งเสริมให้ภูมิภาคมีความเจริญมั่งคั่ง มั่นคง ประชาชนอยู่ดีกินดี

ผู้ส่งออก หมายถึง ผู้ประกอบการที่อยู่ในประเทศซึ่งทำการส่งออกสินค้าทางการเกษตรไปจำหน่ายยังต่างประเทศ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลตอบแทนเป็นเงินตรา หรือทรัพย์สินอื่นใดที่เทียบเป็นเงินตราเข้ามาในประเทศ

ผู้ประกอบการ หมายถึง ผู้ที่คิดริเริ่มดำเนินธุรกิจขึ้นมาเป็นของตนเอง มีการวางแผนการดำเนินงาน และดำเนินธุรกิจทุกด้านด้วยตัวเอง โดยยอมรับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาเพื่อมุ่งหวังผลกำไรที่เกิดจากการดำเนินงานของธุรกิจ

โรงสีข้าว หมายถึง สถานที่สีข้าวเปลือกให้เป็นข้าวสารด้วยเครื่องจักร โดยสามารถแบ่งโรงสีข้าวตามประเภทการใช้เชื้อเพลิงออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ โรงสีที่ใช้หม้อไอน้ำ โรงสีไฟฟ้า โรงสีที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล